

Усеагульная дэкларацыя правоў чалавека

Прынятая і абвешчаная рэзалюцыяй 217 А (III) Генеральнай Асамблеі ад 10 снежня 1948 года.

Прэамбула.

Прымаючы да ўвагі, што прызнанне годнасці, уласцівага ўсім чальцам чалавечай сям'і, і роўных і неад'емных правоў іх з'яўляецца асновай волі, справядлівасці і ўсеагульнага міру;

і прымаючы да ўвагі, што грэбаванне і пагарда да правоў чалавека прывялі да варварскіх актаў, якія абураюць сумленне чалавецтва, і што стварэнне такога свету, у якім людзі будуць мець свабоду слова і перакананняў і будуць вольныя ад страху і патрэбы, абвешчана як высокае імкненне людзей;

і прымаючы да ўвагі, што неабходна, каб правы чалавека ахоўваліся ўладай закона ў мэтах забеспячэння таго, каб чалавек не быў змушаны звяртацца, у якасці апошняга сродку, да паўстання супраць тыраніі і прыгнёту;

і прымаючы да ўвагі, што неабходна садзейнічаць развіццю дружалюбных адносін паміж народамі;

і прымаючы да ўвагі, што народы Аб'яднаных Нацый пацвердзілі ў Статуце сваю веру ў асноўныя правы чалавека, у годнасць і каштоўнасць чалавечай асобы і ў раўнапраўе мужчын і жанчын і вырашылі садзейнічаць сацыяльнаму прагрэсу і паляпшэнню ўмоў жыцця пры большай свабодзе;

і прымаючы да ўвагі, што дзяржавы-чальцы абавязаліся садзейнічаць, у супрацоўніцтве з Арганізацыяй Аб'яднаных Нацый, усеагульнай павазе і захаванні правоў чалавека і асноўных свабод;

і прымаючы да ўвагі, што ўсеагульнае разуменне характару гэтых правоў і свабод мае вялікае значэнне для поўнага выканання гэтага абавязальніцтва, Генеральная Асамблея

абвешчае гэтую ўсеагульную дэкларацыю правоў чалавека ў якасці задачы, да выканання якой павінны імкнуцца ўсе народы і дзяржавы з тым, каб кожны чалавек і кожны орган грамадства, стала маючы на ўвазе гэтую Дэкларацыю, імкнуліся шляхам асветы і адукацыі садзейнічаць павазе гэтых правоў і свабод і забеспячэнню, шляхам нацыянальных і міжнародных прагрэсіўных мерапрыемстваў, усеагульнага і эфектыўнага прызнання і ажыццяўлення іх як сярод народаў дзяржаў - чальцоў Арганізацыі, так і сярод народаў тэрыторый, змешчаных пад іх юрысдыкцыяй.

Артыкул 1. Усе людзі нараджаюцца свабоднымі і роўнымі ў сваёй годнасці і правах. Яны надзеленыя розумам і сумленнем і павінны паступаць у дачыненні адзін аднаго ў духу братэрства.

Артыкул 2. Кожны чалавек павінен валодаць усімі правамі і ўсімі свабодамі, абвешчанымі гэтай Дэкларацыяй, без якога бы то ні было адрозненні, як у дачыненні расы, колеру скуры, полу, мовы, рэлігіі, палітычных або іншых перакананняў, нацыянальнага або сацыяльнага паходжання, маёмнага, саслоўнага або іншага становішча.

Акрамя таго, не павінна праводзіцца ніякага адрознення на аснове палітычнага, прававога або міжнароднага статуту краіны або тэрыторыі, да якой чалавек прыналежыць, незалежна ад таго, ці з'яўляецца гэтая тэрыторыя незалежнай, падапечнай, несамакіруемай або як небудзь інакш абмежаванай у сваім суверэнітэце.

Артыкул 3. Кожны чалавек мае права на жыццё, на свабоду і на асабістую недатыкальнасць.

Артыкул 4. Ніхто не павінен утрымоўвацца ў рабстве або ў прымусовым стане; рабства і рабагандаль забараняюцца ва ўсіх іх выглядзах.

Артыкул 5. Ніхто не павінен падвяргацца мукам або жорсткім, нялюдскім або зневажальным для яго годнасці звароту і пакаранню.

Артыкул 6. Кожны чалавек, дзе бы ён ні знаходзіўся, мае права на прызнанне яго права-суб'ектнасці.

Артыкул 7. Усе людзі роўныя перад законам і маюць права, без усякага адрознення, на роўную абарону закона, Усе людзі маюць права на роўную абарону ад якой бы то ні было дыскрымінацыі, парушаючай гэтую Дэкларацыю, і ад якога бы то ні было падбухторванні да такой дыскрымінацыі.

Артыкул 8. Кожны чалавек мае права на эфектыўнае аднаўленне ў правах кампетэнтнымі нацыянальнымі судамі ў выпадках парушэння яго асноўных правоў, дадзеных яму канстытуцыяй або законам,

Артыкул 9. Ніхто не можа быць падвергнуты адвольнаму арышту, затрыманню або выгнанню.

Артыкул 10. Кожны чалавек, для вызначэння яго првоў і абавязкаў і для ўсталявання абгрунтаванасці прад'яўленага яму крымінальнага абвінавачвання, мае права, на аснове поўнай роўнасці, на то, каб яго справа было разгледжана публічна і з захаваннем усіх патрабаванняў справядлівасці незалежным і неперадўзятым судом.

Артыкул 11.

1. Кожны чалавек, абвінавачваны ў здзяйсненні злачынства, мае права лічыцца невінаватым датаго, пакуль яго вінаватасць не будзе ўстаноўлена законным парадкам шляхам публічнага судовага разгляду, пры якім яму забяспечваюцца ўсе магчымасці для абароны.

2. Ніхто не можа быць асуджаны за злачынства на падставе ўчынення якога-небудзь дзеяння або за бяздзеяння, якія ў час іх здзяйснення не складалі злачынствы па нацыянальных законах або па міжнародным праве. Не можа таксама накладацца пакаранне больш цяжкае, чым то, якое магло быць ужыта ў той час, калі злачынства было ўчынена,

Артыкул 12. Ніхто не можа падвяргацца адвольнаму ўмяшанню ў яго асабістае і сямейнае жыццё, адвольны замах на недатыкальнасць яго жылля, тайну яго карэспандэнцыі або на яго гонар і рэпутацыю. Кожны чалавек мае права на абарону закона ад такога ўмяшання або такіх замахуў.

Артыкул 13.

1. Кожны чалавек мае права вольна перамяшчацца і выбіраць сабе месцапражыванне ў межах кожнай дзяржавы.

2. Кожны чалавек мае права пакідаць любую краіну, уключаючы сваю ўласную, і вяртацца ў сваю краіну.

Артыкул 14.

1. Кожны чалавек мае права шукаць сховішчы ад пераследу ў іншых краінах і карыстацца гэтым сховішчам.

2. Гэта права не можа быць выкарыстана ў выпадку пераследавання, сапраўды заснаванага на учыненні непалітычнага злачынства, або дзеяння, якое супярэчыць мэтам і прынцыпам Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Артыкул 15.

1. Кожны чалавек мае права на грамадзянства.

2. Ніхто не можа быць адвольна пазбаўлены свайго грамадзянства або права змяніць сваё грамадзянства.

Артыкул 16.

1. Мужчыны і жанчыны, дасягнуўшыя паўналецця, маюць права без усякіх абмежаванняў па прыкмеце расы, нацыянальнасці або рэлігіі ўступаць у шлюб і засноўваць сваю сям'ю. Яны карыстаюцца аднолькавымі правамі ў дачыненні ўступа ў шлюб, падчас стану ў шлюбе і падчас яго скасавання.

2. Шлюб можа быць заключаны толькі пры свабоднай і поўнай згодзе абедзвух бакоў, якія бяруць шлюб.

3. Сям'я з'яўляецца натуральнай і асноўнай ячэйкай грамадства і мае права на абарону з боку грамадства і дзяржавы.

Артыкул 17.

1. Кожны чалавек мае права валодаць маёмасцю як аднаасобна, так і сумесна з іншымі.

2. Ніхто не павінен быць адвольна пазбаўлены сваёй маёмасці,

Артыкул 18. Кожны чалавек мае права на свабоду думкі, сумлення і рэлігіі; гэта права ўключае свабоду змяняць сваю рэлігію або перакананні і свабоду вызнаваць сваю рэлігію або перакананні як аднаасобна, так і разам з іншымі, публічным або прыватным парадкам у вучэнні, набажэнстве і выкананні рэлігійных і рытуальных абрадаў.

Артыкул 19. Кожны чалавек мае права на свабоду перакананняў і на вольны выраз іх; гэта права ўключае свабоду бесперашкодна прытрымвацца сваіх перакананняў і свабоду шукаць, атрымоўваць і распаўсюджваць інфармацыю і ідэі любымі сродкамі і незалежна ад дзяржаўных межаў.

Артыкул 20.

1. Кожны чалавек мае права на свабоду мірных збораў і асацыяцый.

2. Ніхто не можа быць прымушацца уступаць у яка-небудзь асацыяцыю.

Артыкул 21.

1. Кожны чалавек мае права прымаць удзел у кіраванні сваёй краінай непасрэдна або праз пасярэдніцтва свабодна абраных прадстаўнікоў.

2. Кожны чалавек мае права роўнага доступу да дзяржаўнай службы ў сваёй краіне.

3. Свабода народа павінна быць асновай улады ўрада; гэтая свабода павінна знаходзіць сабе выраз у перыядычных і нефальсіфікаваных выбарах, якія павінны праводзіцца пры ўсеагульным і роўным выбарчым праве шляхам таёмнага галасавання або пры дапамозе іншых раўназначных форм, якія забяспечваюць свабоду галасавання,

Артыкул 22. Кожны чалавек, як чалец грамадства, мае права на сацыяльнае забеспячэнне і на ажыццяўленне неабходных для падтрымання яго годнасці і для свабоднага развіцця яго асобы правоў ў эканамічнай, сацыяльнай і культурнай абласцях праз пасярэдніцтва нацыянальных намаганняў і міжнароднага супрацоўніцтва і ў адпаведнасці са структурай і рэсурсамі кожнай дзяржавы.

Артыкул 23.

1. Кожны чалавек мае права на працу, на свабодны выбар працы, на справядлівыя і спрыяльныя ўмовы працы і на абарону ад беспрацоўя.

2. Кожны чалавек, без якой-небудзь дыскрымінацыі, мае права на роўную аплату за роўную працу.

3. Кожны, хто працуе, мае права на справядлівую і здавальняючую ўзнагароду, якая забяспечвае годнае чалавека існаванне для яго самога і яго сям'і і дапаўняецца, пры неабходнасці, іншымі сродкамі сацыяльнага забеспячэння.

4. Кожны чалавек мае права ствараць прафесійныя саюзы і ўваходзіць у прафесійныя саюзы для абароны сваіх інтарэсаў.

Артыкул 24. Кожны чалавек мае права на адпачынак і вольны час, уключаючы права на разумнае абмежаванне працоўнага дня і на аплачваны перыядычны водпуск.

Артыкул 25.

1. Кожны чалавек мае права на такі жыццёвы ўзровень, уключаючы ежу, вопратку, жыллё, медыцынскі догляд і неабходнае сацыяльнае абслугоўванне, які неабходны для падтрымання здароўя і дабрабыту яго самога і яго сям'і, і права на забеспячэнне на выпадак беспрацоўя, хваробы, інваліднасці, удаўства, надыходу старасці або іншага выпадку страты сродкаў да існавання па акалічнасцях, якія ад яго не залежаць.

2. Мацярынства і маленства даюць права на адмысловую апеку і дапамогу. Усе дзеці, якія нарадзіліся ў шлюбе або па-за шлюбам, павінны карыстацца аднолькавай сацыяльнай абаронай.

Артыкул 26.

1. Кожны чалавек мае права на адукацыю. Адукацыя павінна быць бясплатнай па меншай меры ў тым, што датычыцца пачатковай і агульнай адукацыі. Пачатковая адукацыя павінна быць абавязковай. Тэхнічная і прафесійная адукацыя павінна быць агульнадаступнай, і вышэйшая адукацыя павінна быць аднолькава даступнай для ўсіх на аснове здольнасцяў кожнага,

2. Адукацыя павінна быць накіраваная да поўнага развіцця чалавечай асобы і да павелічэння павагі да правоў чалавека і асноўных свабод. Адукацыя павінна садзейнічаць паразуменню, памяркоўнасці і сяброўству паміж усімі народамі, расавымі і рэлігійнымі групамі і павінна садзейнічаць дзейнасці Арганізацыі Аб'яднаных Нацый па падтрыманні міру.

3. Бацькі маюць права прыярытэту ў выбары віду адукацыі для сваіх малалетніх дзяцей.

Артыкул 27.

1. Кожны чалавек мае права свабодна ўдзельнічаць у культурным жыцці грамадства, атрымліваць асалоду ад мастацтва, удзельнічаць у навуковым прагрэсе і карыстацца яго выгодамі.

2. Кожны чалавек мае права на абарону яго маральных і матэрыяльных інтарэсаў, якія з'яўляюцца вынікам навуковых, літаратурных або мастацкіх прац, аўтарам якіх ён з'яўляецца.

Артыкул 28. Кожны чалавек мае права на сацыяльны і міжнародны парадак, пры якім правы і волі, выкладзеныя ў гэтай Дэкларацыі, могуць быць цалкам ажыццёўленыя.

Артыкул 29.

1. Кожны чалавек мае абавязкі перад грамадствам, у якім толькі і магчыма свабоднае і поўнае развіццё яго асобы.

2. Пры ажыццяўленні сваіх правоў і свабод кожны чалавек павінен падвяргацца толькі такім абмежаванням, якія ўсталяваныя законам выключна з мэтай забеспячэння належнага прызнання і павагі правоў і свабод іншых і задавальнення справядлівых патрабаванняў маралі, грамадскага парадку і агульнага дабрабыту ў дэмакратычным грамадстве.

3. Ажыццяўленне гэтых правоў і свабод ні ў якім разе не павінна супярэчыць мэтам і прынцыпам Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Артыкул 30. Нішто ў гэтай Дэкларацыі не можа быць вытлумачана як прадастаўленне якой-небудзь дзяржаве, групе асоб або асобным людзям права займацца якой-небудзь дзейнасцю або ўчыняць дзеянні, накіраваныя да знішчэння правоў і свабод, выкладзеных у гэтай Дэкларацыі.